

TUNUS SİYASETİNDE YENİ DÖNEME DOĞRU: 2014 PARLAMENTO SEÇİMLERİ

Nebahat Tanrıverdi YAŞAR

Nebahat Tanrıverdi Yaşar, 2010 yılından bu yana ORSAM'da araştırma asistanı olarak görevine devam etmektedir. Temel olarak Tunus, Libya ve Mısır üzerine çalışan Tanrıverdi'nin özellikle Arap Baharı ve dönüşüm süreçlerine ilişkin çalışmaları bulunmaktadır. Lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde tamamlayan Tanrıverdi, yüksek lisans eğitimini Orta Doğu Teknik Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları bölümünde "Reconsidering Durability Of Authoritarian Regime And Possibilities Of Democratization In Tunisia" başlıklı tezi vererek tamamlamıştır. Tanrıverdi Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde doktora eğitimine devam etmektedir.

Arap Baharının fitilinin ateşlendiği Tunus, Ekim ayında gerçekleştireceği parlamento ve cumhurbaşkanlığı seçimleriyle kritik bir eşikten daha geçmektedir. Tunus, bu seçimleri gerçekleştirerek demokratikleşme sürecinde ileriye dönük önemli bir adım atmış olacaktır. Bu çalışmada Tunus'ta parlamento seçimlerinin ortaya çıkaracağı yeni siyasal haritaya dair gözlem ve analizler yer almaktadır. Bu çerçevede öncelikle 2014 Parlamento Seçimlerinde uygulanacak usuller ve seçim sistemi ele alınacaktır. Ardından bu seçimlerde önemli başarı elde edecek parti ve koalisyonlar ile geçen seçime nazaran büyük oy kaybı yaşayacağı düşünülen belli başlı partiler tartışılacaktır. Son olarak da pazar günü gerçekleştirilecek olan seçimlere ilişkin beklentiler ele alınacak ve değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Tunus, 2011'den beri sokağın tetiklediği bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Demokratik usül-lerin ülkede siyaset normu haline gelmesi açısından Bin Ali sonrası dönemde gerçekleşecek olan ikinci parlamento seçimi, yani 2014 Parlamento Seçimleri Tunus'ta önemli bir siyasi eşiği temsil etmektedir. 2011 seçimleri ülkede yeni siyasal düzene geçişi sağlamak için bir dönemi başlatmıştır. 2014 parlamento seçimleri ile bu geçiş süreci sona erecek ve yeni sistemin normalleşmesine yönelik önemli bir adım atılmış olacaktır. Ayrıca bu seçimleri gerçekleştirerek Tunus demokratikleşme sürecinde ileriye dönük önemli bir adım atmış olacaktır. Öte yandan demokratikleşme sürecinin selameti açısından, yeni parlamento, hükümet ve cumhurbaşkanını pek çok zorluk beklemektedir. Tunusluların demokratikleşmeye dair umut ve bağlılıklarının temini için mevcut ekonomik, sosyal ve siyasi sorunların siyasi kutuplaşmaya sürüklenmeden çözülmesi bu zorlukların başında gelmektedir. Bunun da ötesinde, Tunus'ta siyasiler önümüzdeki dönemde devlet

kurumlarında ve ekonomide köklü yapısal reformları uygulamak zorundadırlar.

Seçim Sistemi ve Düzenlemeleri

Tunus'ta Ulusal Kurucu Meclis (UKM), 27 Ocak 2014 tarihinde anayasa taslağını onaylayarak 2014 yılı içerisinde gerçekleştirilmesi planlanan genel seçimlerin önünü açmıştır. 29 Nisan 2014 tarihinde ise seçim yasası çalışmalarını tamamlayarak 11 ret oyuna karşılık 132 evet oyu ile yeni seçim yasasını onaylamıştır.¹ 23 Haziran 2014 tarihinde ise seçim takvimi üzerinde uzlaşmaya varmış ve 26 Ekim 2014'te beş yıllığına görev yapacak olan parlamento seçimlerinin, 23 Kasım 2014'te

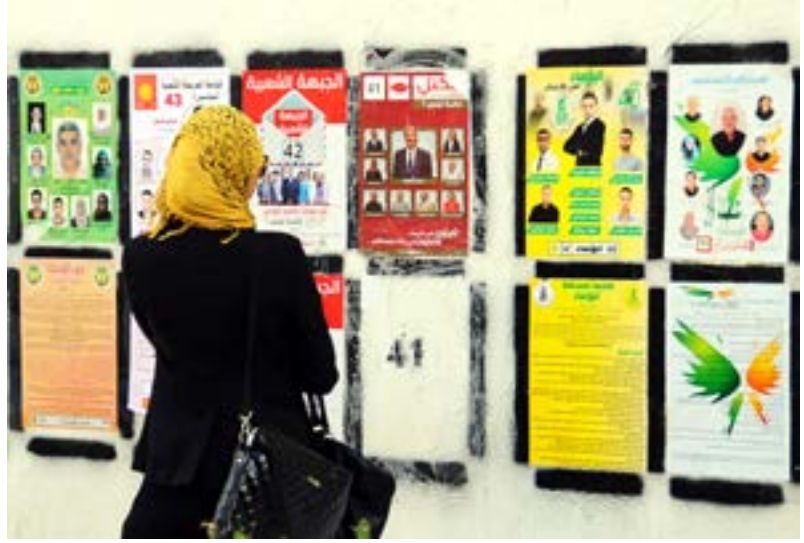
ise cumhurbaşkanlığı seçiminin gerçekleştirilmesine karar vermiştir.²

Seçim yasası ülkede yapılacak olan parlamento, cumhurbaşkanlığı ve referandum seçim sistemlerini ve mevzuatını düzenlemektedir. Bu seçim yasasına göre 26 Ekim 2014 tarihinde yapılması kararlaştırılan parlamento seçimleri, parti listesi nispi temsil sistemine göre gerçekleştirilecektir.³ 217 milletvekilinden oluşacak parlamentonun seçiminde takip edilecek prosedür ve sistem 2011 seçimlerinde uygulanan sistem ile aynıdır.⁴ Oy kullanma süreci tek seferde gerçekleşecek ve seçmenler tek listeye oy verebileceklerdir. Parlamento seçimleri için seçim propagandaları 4 Ekim 2014 tarihinde resmen başlamıştır ve propaganda süresi 24 Ekim’de sona ermiştir. Ülke içinde oy kullanma işlemi 26 Ekim 2014 tarihinde, ülke dışında ise 24-26 Ekim 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilecektir. Tunus Yüksek Seçim Kurumu kesin olmayan seçim sonuçlarını 30 Ekim’den önce, resmi kesin sonuçları ise 24 Kasım 2014 tarihinden önce açıklamakla yükümlüdür.⁵

Oy kullanma işlemi 27’si Tunus’ta, 6’sı yurtdışında olmak üzere toplam 33 seçim bölgesinde gerçekleşecektir.⁶ Tunus sınırları dâhilindeki 27 seçim bölgesinden 199 milletvekili, yurtdışındaki 6 seçim bölgesinden ise 18 milletvekili seçilecektir. 24 vilayetin 21’i birer seçim bölgelerine, Nabel, Sfax ve Tunus vilayetleri de ikişer seçim bölgesine taksim edilmiştir. Yurt dışındaki seçim bölgeleri ise Fransa (2 adet), Almanya, İtalya, Kuzey Amerika ve Avrupa’nın geri kalanı ile Arap bölgeleri olmak üzere düzenlenmiştir.

Tunus’ta 2011 parlamento seçimlerinde olduğu gibi gene Hare Kotası (Basit Kota) Sistemi ve artık oylar için ise “en yüksek kalan (largest remainder) yöntemi” uygulanacaktır.⁷ En yüksek kalanlı Hare Kotası Sistemi, seçimde iyi performans sergilemiş partilerin daha fazla milletvekili çıkarmasının önüne geçerken, küçük parti ve bağımsız adaylara avantaj sağlamakta ve parlamentoda temsil hakkı kazanan farklı parti, koalisyon ve bağımsız milletvekili sayısını arttırmaktadır. 2011 seçimlerinde bu sistem

Demokratik usüllerin ülkede siyaset normu haline gelmesi açısından Bin Ali sonrası dönemde gerçekleşecek olan ikinci parlamento seçimi, yani 2014 Parlamento Seçimleri Tunus’ta önemli bir siyasi eşiği temsil etmektedir.

UKM’te pek çok küçük partinin temsil edilmesinin yolunu açmış, ancak seçimlerin en yüksek oy oranına ulaşan Nahda’nın parlamentoda tek başına hükümet kurmasının da önüne geçmiştir.

Seçimlerde ülke genelinde 217 sandalye için toplam 15.652 aday yarışacaktır.⁸ Ulusal partiler, yerel ölçekli partiler, küçük partiler arasında oluşturulan koalisyon ve bağımsız adayların oluşturduğu liste sayısı ise 1.218’e ulaşmıştır.⁹ Öte yandan bunların önemli bir kısmı küçük ve/veya yerel ölçekli partiler ve bağımsız adaylardan oluşmaktadır. Özellikle ülkenin ekonomik olarak az gelişmiş ve 2011 ayaklanmalarının başladığı güney ve

orta Tunus vilayetlerinde bağımsız adayların yoğunluğu dikkat çekmektedir.¹⁰ Ülke genelinde toplam 349 bağımsız aday listesi, 729 parti listesi, 140 koalisyon listesi seçime katılacaktır.¹¹

Seçim Öncesi Öne Çıkan Parti ve Koalisyonlar

Ekim 2014 Parlamento Seçimlerine dair öngörülere geçmeden önce, seçimlerde muhtemel başarı elde edeceği düşünülenlerle önceki seçime göre düşük oy alması muhtemel görülen siyasi partiler ve koalisyonlar, siyasi tarihleri, sahip oldukları avantaj/dezavantajlar ve seçim listeleri gözönünde bulunduru-

lurak değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Nahda – Rönesans Partisi

Bin Ali iktidarının sona ermesi ile başlayan yeni siyasi dönemde, en çok konuşulan ve tartışılan siyasi aktör olan Nahda Partisi ülkede en organize ve kurumsal partidir. Partinin kökeni 1970 tarihinde devletin finanse ettiği ve Tunus'ta Arap ve Tunus kimliğini benimsetmek amacı taşıyan Kuran'ı Muhafaza Derneği'ne dayanmaktadır.¹² Partinin kurucuları Raşid Gannuşi ve Abdulfatah Mouru'nun siyasi kariyerinin başladığı Kuran'ı Muhafaza Derneği, Nahda hareketine geniş kitlelere seslenebilme olanağı sağlamış ve böylece Nahda kısa sürede önemli bir sosyal taban elde etmiştir. 1978'de ise Kuran'ı Muhafaza Derneği, İslami Eğilim Hareketi'ne dönüşmüştür.¹³ 1987'de Zeynel Abidin Bin Ali'nin "kansız bir darbe" ile Burgiba'nın yerine geçmesinin ardından başlayan kısa süreli görece liberalleşme ile birlikte İslami Eğilim Hareketi, Nahda Partisi'ni kurmuş fakat parti 2011 tarihine kadar yasal olarak kabul edilmemiş-

tir. 1989 seçimlerinde hareket, bağımsız adaylarla girdiği seçimlerden Tunus, Gabes ve Suse'de oyların %30'unun alırken genel olarak %14,6 oy alarak ülkenin en büyük muhalefet bloğunu oluşturmuştur.¹⁴ Ancak bu seçim başarısının ardından Nahda Partisi'nin birçok üyesi tutuklanmış, liderleri Raşid Gannuşi aynı yıl sürgüne gitmiştir.¹⁵ Siyasi faaliyetlerini bu güne kadar sürgüne gittiği Londra'dan sürdüren Gannuşi, 30 Ocak 2011 tarihinde Tunus'a geri dönmüştür. Nahda Partisi her ne kadar İslami bir yaşam tarzının yayılması için ortaya çıkmışsa da bugün temsil ettiği değerler "Batı tarzı muhafazakâr parti" çizgisindedir.

Nahda Partisi 23 Ekim 2011 parlamento seçimlerinde ülke genelinde oyların %54,3 olarak 217 milletvekilinin bulunduğu UKM'te 89 sandalye kazanmıştır.¹⁶ Seçimin galibi olan fakat tek başına hükümet kuracak yeter sayıya ulaşamayan Nahda Partisi, merkez sol parti olarak bilinen Cumhuriyetçi Kongre Partisi(CPR) ve sol parti olan Ettakatol Partisi ile bir araya gelerek koalisyon oluşturmuştur. Nahda-CPR ve

Hem cumhurbaşkanlığı yarışına katılmama tercihi hem de seçim propangadası süresince yapılan açıklamaları ile Nahda Partisi Tunus siyasetinde tüm siyasi mevkileri istemediklerini ve uzlaşya açık oldukları mesajını vermiştir.

Ettakatol troykası tarafından Aralık 2011 ve Ocak 2014 tarihleri arasında biri Hamid Cebali başkanlığında diğeri Ali Larayed başkanlığında olmak üzere iki adet koalisyon hükümeti kurulmuştur. Bu koalisyon hükümetleri ülkede güvenlikten siyasi krizlere kadar bir dizi zorlukla mücadele etmek zorunda kalmış ve Ocak 2014'te muhalefet ile üzerinde uzlaşılan yol haritası gereği anayasanın onaylanmasının

ardından yetkilerini teknokrat hükümetine devretmiştir.

Son üç yılda hem eleştirilerin hem de övgülerin odağına oturan Nahda Partisi, Ekim 2014 parlamento seçimlerine tüm seçim bölgelerinde liste hazırlayarak girmektedir. Nahda Partisi ülke genelinde organize olabilen, kurumsal kapasitesi yüksek ender partilerdendir. Tüm seçim bölgelerinde varlık ve faaliyet göstermektedir. Ayrıca Tunus'taki diğer pek çok partinin aksine

parti içi sürtüşme, mücadele, fikir ayrılıkları ve parçalanma yaşamamaktadır.

Nahda Partisi'nin hazırladığı seçim listelerine bakıldığında 27 seçim listesinin 13'ünde ilk sırayı milletvekilleri oluşturmaktadır. Listelerin tamamında 10 eski bakan, 9 işadami, 11 avukat ve 6 fizikçi bulunmaktadır. Ayrıca 2014 seçimlerinde Tunus'ta kadın adaylara listelerinde en çok yer veren parti olmuştur. Tanınan isimlerin listelerde yer alması, Nahda Partisi'nin en önemli avantajlarından biridir. Ayrıca işadamlarının ülkenin ekonomik olarak az gelişmiş güney ve orta vilayetlerinde aday gösterilmesi de, seçim propagandasında işlenen ekonomik hedef ve politikaları desteklemektedir.¹⁷

Öte yandan Nahda Partisi Kasım 2014 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday göstermeyeceğini açıklamıştır.¹⁸ Hem bu tercih hem de seçim propandası süresince yapılan açıklamaları ile Nahda Partisi Tunus siyasetinde tüm siyasi mevkileri istemediklerini ve uzlaşya açık oldukları mesajını vermiştir. Bu doğrultuda Nahda Parti-

si cumhurbaşkanlığı yarışından çekilerek sadece parlamento seçimlerine odaklanmıştır.

Kamuoyu yoklamalarında parti Nida Tunus'un ardına düşmüştür. IRI'nın seçim anketine göre Nahda'nın oy oranı %13 ve Sigma Conceil'in anketine göre ise %24 civarındadır.¹⁹ Ancak kararsız seçmen oranlarının yüksek olduğu gözönünde bulundurulursa, seçim sandığından çıkacak sonuçların kamuoyu yoklamalarından farklı olacağı beklentisi bulunmaktadır.²⁰

Nida Tunus- Tunus'un Sesi

Nida Tunus Partisi 2011 seçimlerinin ardından kurulmuş, Temmuz 2012'de yasallaşmış miliyetçi-seküler bir partidir.²¹ Bu parti, 2012 parlamento seçimlerinde önemli bir oy oranına sahip olabileceği düşünülen bir diğer partidir. Bin Ali'nin ülkeden ayrılmasının ardından 2011 parlamento seçimlerinden önce kurulan ikinci geçici hükümetin başbakanlığını yapan, Bin Ali ve Burgiba dönemlerinde önemli görevler üstlenmiş ve son olarak da dışişleri bakanı olarak görev yapmış

Nida Tunus, eski rejim partisi DABP üyelerine kucak açtığı için eski rejimi yeniden canlandırdığı yönünde eleştirilmektedir.

Baci Said el Sebsi tarafından, Nahda Partisi ve troyka hükümetini dengelemek gayesi ile kurulmuştur. Parti birbirinden farklı siyasi pozisyonlara sahip pek çok ismi bir araya getirmiştir.

Temmuz 2012'de yasal statü kazanmasının ardından parti, Aridha Chaabia'dan bir milletvekilinin istifa edip Nida Tunus'a geçmesiyle birlikte UKM'de ilk temsilcisini kazanmıştır.²² 2012 sonbaharına kadar koalisyon ortakları CPR ve Ettakatol da dâhil olmak üzere sol partiden bazı milletvekilleri Nida Tunus'a geçmiştir. Kasım 2012'de UKM'te 11 milletvekiline ulaşmıştır.²³ Aralık 2014'te ise Modern Demokratik Bloğu'na katılarak UKM ve anayasa yazım

çalışmalarına müdahil olmuştur. Ancak parti içi fikir ayrılıkları nedeniyle 2014 yazında UKM'deki milletvekili sayısı altıya düşmüştür.²⁴

Partinin en ön plana çıkan ve eleştirilen bileşeni eski rejim partisi Demokratik Anayasal Birlik Partisi (RCD) üyeleridir. Zira 2011 seçimlerinde RCD üyelerine 10 yıl süresince siyasi yasak getirilmiş ve seçimlere katılmaları engelenmişti. Fakat bu durum UKM'de tekrar gündeme gelmiş ve uygulama cadı avına benzetilmiştir. Siyasi krizin de derinleşmesi nedeniyle troyka hükümeti 2013 yılında siyasi yasakları gevşetmiştir. Böylece siyasi yasakları kalın RCD üyelerinin Tunus siyasetine geri dönmelerinin önü açılmıştır.²⁵ Kökleri kuru-

cu parti Yeni Düstur'a dayanan RCD, ülke genelinde devlete paralel olarak organize edilmiş en köklü ve tecrübeli kurumlardan biriydi. Böylece RCD üyelerinin Nida Tunus çatısı altında biraya gelerek aktif siyasete dönmeleri, partiye kurumsal kapasite açısından avantajlar sağlamaktadır. Öte yandan Nida Tunus, RCD üyelerine kucak açtığı için eski rejimi yeniden canlandırdığı yönünde eleştirilmektedir.

Partinin bir diğer bileşeni ise sol siyasetin önemli ve tanınmış isim ve hareketleridir. Partinin kurucu üyeleri arasında Tunus sol siyasetinin tanınmış isimlerinden Muhsin Marzuk ve Bujima Remili gibi isimler bulunmaktadır. Ayrıca Nida Tunus, ülkenin en köklü hareketlerinden biri olan Tunus Genel İşçi Sendikası'nda (UGTT) görev yapmış önemli isimleri de partiye dahil etmiştir. UGTT'nin yanısıra farklı siyasi konumlarda bulunan sivil toplum örgütleri ile gençlik hareketlerinden isimleri de çatısı altında biraraya getirmiştir. Son olarak parti Genç İşadamları Derneği (CJD) başkanına da listelerinde yer vererek Tu-

nus özel sektörünün desteğini almaya çalışmaktadır. Kamuyu yoklamalarında parti Nahda Partisini geçerek birinci sırayı almıştır. IRI'nın seçim anketine göre Nida Tunus'un oy oranı %24 ve Sigma Conceil'e göre %41.3 civarındadır.

Halk Cephesi İttifakı

Halk Cephesi ittifakı, Ağustos 2012'de Nahda ve Nida Tunus'a karşı üçüncü bir blok oluşturmak amacıyla Tunus Komünist İşçi Partisi (PCOT) lideri Hamma Hammami liderliğinde küçük ölçekli sol partilerin biraraya gelmesiyle oluşmuştur.²⁶ Kurucu partiler arasında PCOT, Sosyal Demokratlar Hareketi, Baasçı Hareket, Tunus Yeşiller Partisi ve İlerici Mücadele Partisi gibi partiler bulunmaktadır.²⁷ Cepheyi oluşturan partiler 2011 seçimlerinde sınırlı başarı elde etmiş ve meclise milletvekili sokmayı başarabilmiş sol partilerdir. PCOT 3 milletvekili, Sosyal Demokratlar Hareketi 2 milletvekili, İlerici Mücadele Partisi 1 milletvekili ile temsil hakkı elde etmiştir.²⁸ Siyasi suikastler sonucu hayatlarını kaybeden ve ölümleri bir dizi

Halk Cephesi ittifakının seçim çalışmalarında en dikkat çekici husus Nahda ve Nida Tunus'un aksine devletin daha aktif bir rol üstlendiği halkçı ekonomi politikalar vadedmesidir.

siyasi krizi tetikleyen Şükrü Belayid ve Muhammed Brahmî Halk Cephesi üyeleriydiler. Halk Cephesi İttifakı, yol haritasının belirlenmesi için gerçekleştirilen ulusal uzlaşma görüşmelerinde de belirleyici bir rol oynamıştır.²⁹ Bu süreçte talepleri konusunda ısrarcı olmuş ve Tunus medyasında geniş yer bulmaları nedeniyle daha tanınır hale gelmişlerdir.

Halk Cephesi ittifakı, üye partilerin oluşturduğu seçim listeleri ile parlamento seçimlerine gitmektedir. Cephenin 2011 halk ayaklanmalarının başladığı Sidi Buzid'deki adayı, suikast sonucu hayatını kaybeden Şükrü Belayid'in eşi Mibarka Belayid'dir.³⁰ Diğer seçim bölgelerinde de üye parti liderleri ve öne çıkan isimler, seçim listelerinin başında yer almaktadır. Halk Cephesi ittifakının seçim çalışmalarında en

dikkat çekici husus ise Nahda ve Nida Tunus'un aksine devletin daha aktif bir rol üstlendiği halkçı ekonomi politikalar vadedmesidir.

Halk Cephesi çatısı altında 2011'de milletvekili çıkarabilmiş partilerin toplam oy potansiyeli %1 civarındadır. 2014 seçimlerinde bu oy oranı artma eğilimi göstermektedir. IRI'nın seçim anketine göre 2014 parlamento seçimlerindeki muhtemel oy oranı %4-6 civarındadır. Dolayısıyla anketlere göre Nida Tunus ve Nahda Partisi'nin ardından üçüncü parti olarak görünmektedir.

Ettakatol- Demokratik Emek ve Özgürlükler Forumu

Tunus siyasi hayatının bir diğer partisi olan Ettakatol'un lideri olan Mustafa Bin Cafer,

tanınmış bir insan hakları aktivistidir. Siyasete 1978’de Sosyal Demokratlar Hareketi’nde (MDS) başlayan Mustafa bin Cafer, 9 Nisan 1994 tarihinde MDS’den ayrılarak Ettakatol’u kurmuştur.³¹ Parti, 2002 tarihinde yasal statüye kavuşmuştur. Ettakatol, Bin Ali iktidarı döneminde özellikle İlerici Demokrat Parti ile birlikte yasal muhalif kanadı temsil etmekteydiler.

Ettakatol, 2011 Parlamento seçimlerinde %9’luk oy oranı ile 20 milletvekilini meclise sokabilmiştir. Troyka hükümetlerinin ortaklarından biridir. Ayrıca Mustafa Bin Cafer, UKM’nin meclis başkanlığı görevini de yürütmüştür. Nahda Partisi ile koalisyon kurduğu için ağır bir şekilde eleştirilmiştir. Hem parti dışından hem de parti içinden gelen eleştiriler partiden önemli kopmalara neden olmuştur. Kasım 2012’de bazı milletvekilleri partiden istifa ederek Nida Tunus’a katılmıştır.³² 2014 yılına kadar 10 milletvekili partiden ayrılmıştır.³³

Ettakatol,2014 Parlamento seçimlerinde tüm seçim bölgelerinde yarışacaktır. Önemli

seçim bölgelerinde troyka hükümetinde görev yapmış bakan ve önemli görevler üstlenmiş isimler liste başında yer almaktadır. Kamuoyu yoklamalarında koalisyon ortaklarının tamamının oy oranlarında bir düşüş görünmektedir. IRI’nın seçim anketine göre 2014 parlamento seçimlerindeki muhtemel oy oranı %3-4 civarına gerilemiştir.

Cumhuriyetçi Kongre Partisi (CPR)

Bin Ali döneminin önemli muhalif lideri Monşef Marzuki tarafından 2001 yılında kurulan Cumhuriyetçi Kongre Partisi (CPR), ilk parti kongresini 24-26 Haziran 2011 tarihlerinde Kairun’da gerçekleştirmiş ve yasal statü elde etmiştir. CPR, Tunus kimliğinin Arap ve Müslüman olarak tanımlayan, serbest ekonomiyi destekleyen merkez-sol bir partidir.

2011 parlamento seçimlerinde %12,3’lük oy oranı ile 29 milletvekilini meclise sokabilmiş ve seçimlerde önemli bir başarı elde ederek ikinci parti olmuştur.³⁴ Troyka hükümetlerinin ortaklarından biridir.

Marzuki’nin cumhurbaşkanı olmasının ardından partiden istifa etmesi partide derin bir liderlik krizine neden olmuş ve bu sorun hâlâ çözülememiştir.

Ettakatol gibi Nahda Partisi ile koalisyon hükümeti kurması hem parti içinde hem de parti dışında sert eleştirilere neden olmuştur.³⁵ 2011 seçimlerinin ardından partiden toplam 17 milletvekili istifa etmiştir.³⁶ Parti içi anlaşmazlığın en yoğun olduğu koalisyon ortağıdır. Marzuki'nin cumhurbaşkanı olmasının ardından partiden istifa etmesi partide derin bir liderlik krizine neden olmuş ve bu sorun hâlâ çözülememiştir.³⁷ Bu nedenle de parti 2014 parlamento seçimlerine Marzuki'nin kişisel karizması gölgesinde hazırlanmaktadır. CPR, seçim propagandalarında 2011 seçimlerinde kullandığı slogan ve simgeler kullanılmaktadır. Ancak buna rağmen partinin popülaritesinde ciddi bir düşüş gözlenmektedir. IRI'nın seçim anketine göre 2014 parlamento seçimlerindeki muhtemel oy oranı %1-2 civarına gerilemiştir.

Tunus Parlamento Seçimlerinin Değerlendirilmesi

2014 parlamento seçimlerinde ülkenin yeni siyasal haritası oluşacaktır. Seçim öncesi siyasal denklem ve kamuoyu

yoklamaları ile ülkedeki temel dinamikler dikkate alındığında seçim süreci ve sonuçlarına yönelik aşağıdaki değerlendirmeleri yapmak mümkündür:

- Seçimlerdeki en büyük rekabet iki kutup, yani Nahda ile Nida Tunus Partisi arasında geçeceğe benzemektedir. 2013 başından beri tırmanan siyasi kutuplaşma her ne kadar uzlaşma ile çözülmüş olsa da kutuplaşma tehlikesi henüz bertaraf edilememiştir. Bu durum seçmenlerin bu iki parti etrafında yoğunlaşmasına neden olacağına benzemektedir. Nitekim aralarındaki büyük farklılıklar nedeniyle, kamuoyu yoklamaları - güvenirlilikleri konusunda şüpheler saklı olmak kaydıyla- iki parti etrafındaki yoğunlaşmaya işaret etmektedir.
- İki parti etrafındaki muhtemel yoğunlaşmaya rağmen Tunus'ta seçim sisteminde kabul edilen Hare Kotası Sistemi nedeniyle 2014 seçimlerinden sonra oluşacak meclis de 2011 sonrası oluşan meclis gibi çok temsilli olacaktır. Böylece küçük parti ve bağımsız adaylar

bu siyasi kutuplaşma nedeniyle erimeyecektir. Ayrıca seçim sistemi nedeniyle bir partinin tek başına iktidara gelmesi yine zor görünmektedir. Bu nedenle de küçük partiler ile bağımsız adaylar, seçim sonrası koalisyon görüşmelerinde kilit rol oynamaya devam edecektir.

- 2014 Parlamento Seçimleri, Kasım 2014’de gerçekleşecek cumhurbaşkanlığı seçimlerinin gölgesinde kalmaktadır. Nahda Partisi ile aday gösteremeyecek küçük partiler dışındaki tüm siyasi aktörler ilgi ve emeklerini cumhurbaşkanlığı seçimlerine yoğunlaştırmış durumdadırlar. Nahda Partisi ise cumhurbaşkanlığı için aday çıkarmama kararı aldığından, tamamen parlamento seçimlerine yoğunlaşmıştır. Bu durum Nahda Partisi açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır.
- Nahda, kamuoyu yoklamalarında gözlenen oy oranlarındaki düşüşe rağmen uzlaşmaya yönelik seçim kampanyası, örgütsel kapasitesi, parti içi uyum ve bütünlüğü, seçim listelerindeki adayla-

rın tanınmışlığı ve liste hazırlamadaki başarısı nedeniyle seçim anketlerindeki oy oranlarının çok üzerine çıkma potansiyeli taşımaktadır.

- Sol siyasetten eski rejim partisine farklı siyasi parti ve isimleri çatısı altında bir araya getiren Nida Tunus, büyük ihtimalle seçimlerde önemli bir başarı elde edecektir. Eski rejim partisi üyelerinin Nida Tunus’a katılmaları partinin örgütsel kapasitesini arttırırken bir yandan da eski rejimi canlandırarak aktör olma eleştirileriyle karşılaşmaktadır. Öte yandan demokratikleşme dönemlerinde eski rejim partileri, istikrar ile özdeşleştirildiğinden seçmenler tarafından tercih edilebilmektedirler. 2013 yılının başından beri siyasi suikast ve sınır bölgelerinde yaşanan saldırılar nedeniyle güvenlik kaygıları artan, ekonomik sorunların ağır baskısına maruz kalan Tunuslu seçmenlerde bu nedenle Nida Tunus’a yönelik bir eğilimin ortaya çıkma potansiyeli bulunmaktadır.

2014 parlamento seçimlerinin Tunus siyasetine en önemli etkilerinden birisi, siyasi yasakların gevşetilmesi nedeniyle eski rejimle bağlantılı siyasi isimlerin aktif siyasete geri dönmesi olacaktır.

- Nida Tunus içindeki siyasal çeşitlilik, parti içi bütünlüğün seçim sonrasında korunmasına yönelik potansiyel krizleri içinde barındırmaktadır. Bu potansiyel, seçmen yönelimini etkileyebileceği gibi, istikrar beklentisi ile Nida Tunus'a yönelecek seçmenlerin ileride hayal kırıklığına uğramasına da neden olabilecek bir durumdur.
- Tunus'ta 2014 Parlamento seçimleri için hazırlanan seçim anketlerinden elde edilen veriler arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Bu durum kamuoyu yoklamalarının güvenilirliğini düşürmekle birlikte, Tunuslu seçmenler arasında seçimde ciddi oranda kararsızlığın hâkim olduğunu ve değişken seçmen eğili-

minin baskın geldiğini göstermektedir. Bu nedenle de parlamento seçimlerinin sonuçları, 2011 seçimlerinde olduğu gibi beklentilerin dışında ve ötesinde gerçekleşme potansiyeli taşımaktadır.

- 2014 parlamento seçimlerinin Tunus siyasetine en önemli etkilerinden birisi, siyasi yasakların gevşetilmesi nedeniyle eski rejimle bağlantılı siyasi isimlerin aktif siyasete geri dönmesi olacaktır. Bu durum daha önce bahsedilen siyasi kutuplaşmayı arttıracak, derinleştirilecek bir rol oynayabileceği gibi, siyasi katılımın genişlemesini sağlayarak normalleşme sürecini hızlandırma potansiyeline sahiptir. Ancak şimdilik ilk durum daha muhtemel görünmektedir.

KAYNAKÇA

- 1 Tarik Amara, Tunisian assembly approves new electoral law, Reuters, 1 Mayıs 2014, <http://www.reuters.com/article/2014/05/01/us-tunisia-electionlaw-idUSBREA400TH20140501>
- 2 Al Jazeera, "Tunisia parties agree on election timetable", 14 Haziran 2014, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/06/tunisia-parties-agree-election-timetable-2014614858443218.html> ; Jeune Afrique "Tunisie : les législatives fixées au 26 octobre et la présidentielle au 23 novembre", 25 Haziran 2014, <http://www.jeuneafrique.com/Article/ARTJAWEB20140625141745/politique-tunisie-elections-legislatives-presidentielle-tunisie-2014-lections-tunisiennes-tunisie-les-legislatives-fixees-au-26-octobre-et-la-presidentielle-au-23-novembre.html>
- 3 POMED, "Tunisia's Parliamentary and Presidential Elections", 2014. p.4.

- 4 Seçim sisteminin ayrıntıları için bakınız: John M. Carey, “Electoral Formula and the Tunisian Constituent Assembly”, Dartmouth College, 2013.
- 5 POMED, “Tunisia’s Parliamentary and Presidential Elections”, 2014. p.5.
- 6 POMED, “Tunisia’s Parliamentary and Presidential Elections”, 2014. p.4.
- 7 Hare Kota sisteminin Tunus’ta uygulamasına dair ayrıntılı bilgi için: Veysel Ayhan, Tunus İsyanı: Arapların Devrim Ateşini Yakması, Ortadoğu Etütleri, Cilt 3, No 2, Ocak 2012, ss.59-93. http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/201227_veysell.pdf
- 8 Abdul Latif al-Hanachi, “Tunisia’s First Legislative Elections Post-Revolution”, Al Jazeera Centre for Studies, 2014, p.3.
- 9 Abdul Latif al-Hanachi, “Tunisia’s First Legislative Elections Post-Revolution”, Al Jazeera Centre for Studies, 2014, p.3.
- 10 Tunus Yüksek Seçim Kurumu, ISIE, Seçim Listeleri, <http://www.isie.tn/index.php/fr/liste-definitives-des-listes-candidates-aux-elections-legislatives>
- 11 Tunus Yüksek Seçim Kurumu, ISIE, Seçim Listeleri, <http://www.isie.tn/index.php/fr/liste-definitives-des-listes-candidates-aux-elections-legislatives>
- 12 Linda G. Jones, “Portrait of Rashid al-Ghannoushi”, Middle East Report, No. 153, Islam and the State (Jul. - Aug., 1988, syf.21.
- 13 Linda G. Jones, “Portrait of Rashid al-Ghannoushi”, Middle East Report, No. 153, Islam and the State (Jul. - Aug., 1988, syf.27.
- 14 Esposito and Piscatori, a.g.m., s.131.
- 15 Ayrıntılı bilgi için bakınız: Moore, a.g.e.
- 16 Nebahat Tanrıverdi Yaşar, “Tunus Seçimleri Arifesinde Türkiye-Tunus İlişkileri”, ORSAM Rapor No: 192, 2014, s. 10.
- 17 Nahda Partisi’nin seçim listelerine dair ayrıntılı değerlendirmeler için: Arabi 21, وحشردم و حشردم : نوي عماج 84% و اسن 46% : في سنون و نلا قرض نلا , <http://arabi21.com/News/Print/771411>; Abdul Latif al-Hanachi, “Tunisia’s First Legislative Elections Post-Revolution”, Al Jazeera Centre for Studies, 2014;
- 18 Gulf News, “Tunisia begins landmark election race”, 4 Ekim 2014, <http://gulfnews.com/news/region/tunisia/tunisia-begins-landmark-election-race-1.1394094>
- 19 IRI Kamuoyu Yoklaması sonuçları için; http://www.iri.org/sites/default/files/2014%20August%2019%20Survey%20of%20Tunisian%20Public%20Opinion,%20June%2022-July%201,%202014_0.pdf ; Al Monitor, “Tunisia Poll Shows Nidaa Tunis More Popular Than Ennahda”, Mayıs 2013, <http://www.al-monitor.com/pulse/politics/2013/05/tunisian-poll-ennahda-popularity-declines-nidaa-tunis.html>
- 20 Seçmen eğilimleri için Radio Tunis’in gerçekleştirdiği yoklama; <http://www.radiotunisienne.tn/wp-content/uploads/2014/10/electoral-code-of-conduct-for-the-tunisian-radio.pdf> ; Pew Research Center’in gerçekleştirdiği kamuoyu yoklaması için ; <http://www.pewglobal.org/files/2014/10/Pew-Research-Center-Tunisia-Report-FINAL-October-15-2014.pdf> .
- 21 Partinin resmi web sitesi : <http://www.nidaatounes.org/>
- 22 Monica Marks; Omar Belhaj Salah, “Uniting for Tunisia”, Sada, 28 Mart 2013, <http://carnegieendowment.org/sada/2013/03/28/uniting-for-tunisia/fu2q>
- 23 POMED, “Tunisia’s Parliamentary and Presidential Elections”, 2014. s. 9.
- 24 Anne Wolf, “The Future of Tunisia’s Nidaa Tounes Party”, 25 Temmuz 2014, <http://www.mei.edu/content/at/future-tunisia-nidaa-tounes-party>

- 25 Sarah Mersch, Tunisia's Uncertain Elections, 8 Ekim 2014, http://carnegieendowment.org/sada/index.cfm?fa=show&article=56873&solr_hilite=
- 26 Demotix, Popular Front Born, <http://www.demotix.com/news/1508444/popular-front-born#media-1508397>
- 27 Ayrıntılı bilgi için Halk Cephesi resmi web sitesi: <http://front-populaire.org/>
- 28 Nebahat Tanrıverdi Yaşar, "Tunus Seçimleri Arifesinde Türkiye-Tunus İlişkileri", ORSAM Rapor No: 192, 2014, s. 10-11.
- 29 Huffington Post, "Popular Front Opposition Quits Tunisian Assembly After Chokri Belaid's Murder", http://www.huffingtonpost.com/2013/02/06/popular-front-opposition-chokri-belaid_n_2630480.html ; All Africa, "Tunisia: Popular Front, Union for Tunisia Meet to Form National Salvation Body", <http://allafrica.com/stories/201307292169.html>
- 30 POMED, "Tunisia's Parliamentary and Presidential Elections", 2014. s.12.
- 31 Ettakatol Party official web site, <http://www.ettakatol.org/ar/le-parti/historique.html>
- 32 Maghreb24, "Four Ettakatol members of constituent assembly resign from party", http://maghreb24.com/en_GB/articles/awi/newsbriefs/general/2012/10/11/newsbrief-06
- 33 POMED, "Tunisia's Parliamentary and Presidential Elections", 2014. s.13.
- 34 Nebahat Tanrıverdi Yaşar, "Tunus Seçimleri Arifesinde Türkiye-Tunus İlişkileri", ORSAM Rapor No: 192, 2014, s. 10-11.
- 35 Eski CPR Milletvekili Muhammed Abu'nun istifa mektubu için: <http://www.correspondents.org/node/690>
- 36 POMED, "Tunisia's Parliamentary and Presidential Elections", 2014. s.15.
- 37 Anne Wolf, "Can Secular Parties Lead the New Tunisia?", Nisan 2014, Sada, <http://carnegieendowment.org/2014/04/30/can-secular-parties-lead-new-tunisia/h9mo>

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelerine doğrudan yansıtabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye'de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

© Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORSAM

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr